

Запровадження такої системи дає змогу диверсифікувати джерела доходів з метою зменшення ризиків, аби забезпечити його отримання за рахунок різних джерел. Країни з старіючим населенням мають велике фіскальне навантаження, а це означає, що пенсії із накопичувальних пенсійних систем повинні будуть відігравати в них дедалі більшу роль.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. А. «Проблеми та перспективи поліпшення пенсійного забезпечення в Україні»// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/2/01.pdf>.
2. Ткаченко Л.Г. «Побудова багаторівневої пенсійної системи як напрям національної пенсійної реформи» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/EkUk_2012_8_3.pdf.
3. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С., «Особистий інтерес плюс індивідуальна відповідальність»// Вісник Пенсійного фонду України – 2013 р. – № 4. – С 18-22.

Франчук Ю.О.

аспірант,

Луцький національний технічний університет

ВОЛОНТЕРСЬКА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Згідно Закону України від 19.04.2011 р. [1], волонтерська діяльність – це добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерський рух в Україні почав розвиватись з часу становлення незалежної держави. Основними її проявами були допомога людям похилого віку, інвалідам, молоді і дітям, благоустрій вулиць, прибирання сміття, допомога бездомним тваринам, участь у благодійних концертах, виставках і спектаклях. Проте, особливим поштовхом розвитку волонтерства стали події 2014 року, який став роком усвідомлення та згуртування української нації. Згідно дослідження GfK Ukraine «Волонтерський рух в Україні» [3], 23,0% українців коли-небудь у житті займались волонтерством, а 9,0% населення почали займатись волонтерством протягом останнього року. 74,0% українців жертвували кошти на різні цілі коли-небудь у житті, серед них 25,0% почали робити пожертви протягом останніх 12 місяців. За даними соціологів, майже 78,0% українців чимось допомагають бійцям АТО на сході України та переселенцям. Частина осіб дають кошти, інші – особистий час, продукти, речі [4].

Більшість волонтерів вказали, що займаються волонтерством самостійно, та не зазначили участь у конкретних волонтерських проектах. Щодо соціо-демографічних особливостей, найактивнішими є особи в віці 16-35 років, більше половини волонтерів мають вищу освіту, 42,0% належать до бідних верств населення (коштів не вистачає або вистачає лише на харчування), а

43,0% визначають свою приналежність до середнього класу. Відтак, уже зараз все актуальнішою стає проблема фінансового забезпечення діяльності волонтерів та волонтерами власних сімей [3].

Такий потік громадянської активності, який створився спонтанно, нині потребує спрямування, кращої організації та вишколу [4].

Одним із напрямків спрямування такої активності громадян може стати соціальне підприємництво як спосіб поєднання суспільного ефекту та комерційної прибутковості, яке, відтак, дозволяє задовольнити дві групи мотивів, що керують діяльністю людини: прагматичні (фінансове забезпечення, професійний досвід, самовизначення, кар'єрне зростання, отримання нових знань, навичок, можливість вирішити особисті проблеми, знайомство з новими людьми тощо) та альтруїстичні (прагнення надавати безкорисливу допомогу, приносити користь людям, почуття повинності та морального обов'язку, служіння богу, внесок в розвиток свого району (регіону, країни), відчуття суспільного сенсу роботи, бажання відчувати себе потрібним, виразити солідарність до інших, відчувати моральне задоволення від своєї здатності змінити світ на краще, відчувати не даремність своїх зусиль [2]) мотиви. Отже, соціальне підприємництво дозволяє, одночасно, розв'язати одвічну проблему вибору, з якою стикаються волонтери: родина-робота-волонтерство. Соціальні підприємства діють за всіма законами бізнесу, даючи можливість працівникам утримувати свої сім'ї і спрямовувати отриманий прибуток на соціальні та благодійні проекти на постійній основі.

Особливої актуальності набуває підприємництво у зв'язку з неспроможністю держави самостійно виконувати свої соціальні функції. Підвищення одноразових соціальних виплат, які з'їдаються інфляцією, не приведе до розв'язання існуючих проблем, в той час, як увагу слід звертати на розбудову інфраструктури та інвестиційні проекти соціального спрямування.

Варто відзначити і рівень довіри населення до волонтерів: 81% українців вважають волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства [3]. Відтак, статус соціального підприємства варто використовувати як маркетингову перевагу, адже, купуючи продукцію та послуги у таких суб'єктів, населення задовольнятиме і власні альтруїстичні мотиви.

В Україні соціальне підприємництво зародилось вже давно (хоч так і не називалось), ще з часів заснування закладів для працевлаштування людей з особливими потребами (підприємства систем УТОГ та УТОС). Відтак, соціальні підприємства частково беруть на себе виконання соціальних функцій органів державної влади, проте, вони не отримують ніякої віддачі чи заохочень.

«Легалізація» соціального підприємництва у Європі розпочалась більше 20 років тому. У 1991 році парламент Італії прийняв закон щодо діяльності «соціальних кооперативів» – представників малого та середнього бізнесу, що вирішують соціальні проблеми громад. Закон визначив два типи соціальних кооперативів: тих, що надають соціальні, освітні та медичні послуги населенню, та тих, що створюють можливості для працевлаштування та соціальної інтеграції вразливих верств [6]. Відтоді, розуміння поняття

«соціальне підприємництво» розширилось, і до нього стали відноситись і суб'єкти, пов'язані з іншими видами діяльності, які здійснюють інвестиції у соціально важливі проекти, а коло інструменти стимулювання розвитку соціального підприємництва значно розширилось: створюються окремі відомства, проводяться грантові конкурси, надається консультативна, юридична та фінансова допомога.

В Україні ще у 2012 році було розроблено і подано на розгляд ВРУ Закон «Про соціальні підприємства» [5]. Ним передбачалось створення Міжвідомчої комісії з питань державної підтримки соціальних підприємств, надання державної підтримки у вигляді податкових пільг при провадженні інвестиційної діяльності, у земельних питаннях, поворотної та безповоротної фінансової допомоги, позик, сприяння у наданні пріоритетів при розміщенні держзамовлення і виконанні державних цільових програм, у працевлаштуванні вразливих категорій осіб та ін. Проте, даний проект закону було відхилено і знято з розгляду.

Варто зазначити, що більшість вищезазваних пільг передбачені і ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. Відповідно, постає запитання, чи варто створювати новий закон, якщо можна внести зміни до вже існуючих нормативно-правових актів: визначення в Господарському та Податковому Кодексах соціального підприємництва як діяльності, що не розподіляє прибуток а спрямовує на соціальні цілі (що і буде зазначено у статуті такого підприємства) і окремого розділу в рамках розробки національної та регіональної програм розвитку МСП.

Для реалізації різноманітних інструментів стимулювання і підтримки розвитку соціального підприємництва можна не створювати окрему установу (зادля уникнення нагромодження бюрократичного апарату), а залучати вже існуючі, зокрема Український фонд підтримки підприємництва, різноманітні громадські організації та інфраструктуру підтримки підприємництва, які і надаватимуть консультаційну, юридичну, бухгалтерську допомогу, навчання і підказки у виборі прибуткової справи і організації діяльності, здійснюватимуть популяризацію соціального підприємництва і роботу з сьогоденними волонтерами з метою перетворення їх на соціальних підприємців.

Не менш важливими є залучення соціальних підприємств до реалізації держзамовлень, пільгове оподаткування та пільгові кредити, які варто надавати суб'єктам соціального підприємництва. Багато науковців вважають, що такі заходи є антиринковими і такими, що створюють преференції для окремих груп підприємств, проте, на нашу думку, вони є абсолютно доцільними у використанні до суб'єктів, які фактично перебирають на себе частину соціальних функцій держави. Що потребує уваги, то це запровадження більш жорстких норм відповідальності: як соціальних підприємств (від значних сум штрафу, аж до позбавлення права займатись підприємницькою діяльністю), так і посадових осіб, що здійснюють розподіл та вибір реципієнтів державної допомоги. Контроль повинен існувати як на етапі відбору одержувачів преференцій, так і під час користування ними та на

заключних етапах. Посилення відповідальності зменшить бажання охочих користатись лазівками, які нестиме статус соціального підприємства.

Список використаних джерел:

1. Закон України № 3236-VI від 19.04.2011 р. «Про волонтерську діяльність» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
2. Вайнілович Н.А. Чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності / Н.А. Вайнілович // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 2. – С. 53-59.
3. Волонтерський рух в Україні 2014 [Електронний ресурс] / GfK Ukraine. – Режим доступу: http://www.gfk.com/ua/documents/presentations/report_vyshlisky.pdf.
4. Костюк Б. Волонтерство в Україні. Як допомогти тим, хто допомагає? [Електронний ресурс] / Радіо свобода. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26725753.html>.
5. Проект ЗУ «Про соціальні підприємства» від 14.06.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10610&skl=7.
6. Чи потрібен Україні закон про соціальне підприємництво? [Електронний ресурс] / Велика ідея. – 2013. – Режим доступу: <https://biggggidea.com/practices/1163/>.